

Колб Олександр Григорович,
професор кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету
ім. Ярослава Мудрого, доктор юридичних
наук, професор;
Пирожик Олександр Веніамінович,
уповноважений з антикорупційної
діяльності комунального підприємства
«Волинський обласний
фтизіопульмонологічний медичний центр»
Волинської обласної ради

ВПЛИВ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ АКТИВ НА ФОРМУВАННЯ ЗАПОБІЖНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ПОТЕРПІЛИХ ВІД ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Результати проведеного дослідження змісту міжнародно-правових активів і чинного законодавства України, які стосуються змісту захисту прав потерпілих від військових конфліктів, показали, що на ефективність їх реалізації на практиці впливають декілька суттєвих обставин.

У першу чергу, це відноситься до тих міжнародно-правових активів, які ратифіковані або у той чи інший спосіб, що визначений у законі, набули обов'язковості для виконання на території України. Зокрема, як це передбачено ч. 1 ст. 9 Конституції України, чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. При цьому, відповідно до вимог Закону України «Про міжнародні договори», міжнародно-правові акти набувають чинності в Україні різними способами, а саме:

а) через процедуру ратифікації, затвердження, прийняття або приєднання (відповідно ст. ст. 9, 12, 13 даного Закону);

б) при підписанні, ратифікації, затвердженні, прийнятті міжнародного договору або приєднанні до нього можуть бути зроблені заяви та сформульовані застереження до його положень відповідно до норм міжнародного права.

Виходячи з цього, варто констатувати, що на сьогодні в Україні не набули чинності майже 40 міжнародно-правових активів, які мають пряме відношення до досліджуваної у цій науковій статті проблематики. До таких, зокрема, можна віднести такі важливі норми міжнародного права, як: 1) Європейська конвенція по відшкодуванню шкоди жертвам насильницьких злочинів від 24 листопада 1983 року; 2) Римський статут Міжнародного кримінального суду від 17 липня 1998 року; 3) Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинців та зловживання владою від 29 листопада 1985 року та ін. [1, с. 230–248].

Такий підхід вкрай негативно впливає на діяльність України щодо захисту потерпілих від гібридної війни на Сході, позаяк досі у нашій

країні не створено належного, з огляду вимог міжнародного права, правового механізму з цих питань. Більш того, у багатьох випадках має місце неузгодженість між змістом законів України та міжнародно-правовими актами, які регулюють зазначену сферу суспільних відносин. Так, у нормах міжнародного права щодо осіб, які постраждали від воєнних конфліктів різного характеру, вживається термін «біженець», а у чинному законодавстві України – «внутрішньо переміщена особа», які по своєму статусу не співпадають.

Зокрема, у п. 2 розділу А Конвенції про статус біженців від 28.07.1951 біженцем вважається особа, яка стала такою внаслідок подій, які відбулись до 1 січня 1951 року, і через обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань за расовою належністю, релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи чи політичних поглядів знаходиться за межами країни, своєї національної належності і не в змозі користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватись таким захистом внаслідок таких побоювань, або, не маючи визначеного громадянства і знаходячись за межами країни свого колишнього місця проживання в результаті подібних подій, не може чи не бажає повернутись до неї внаслідок таких побоювань.

У свою чергу, в Законі України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового тимчасового захисту», хоча й відтворені повністю положення зазначеної Конвенції, але й зроблена юридично значуща ремарка (фр. *remarque* – примітка) [2, с. 497] про те, що біженцем не може бути громадянин України.

На перший погляд, ніби все логічно – бо як може бути біженцем фізична особа, яка проживає на території країни, громадянином якої вона є? Поряд з цим, у Законі України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» такими вважаються громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають на території України на законних підставах та мають право на постійне проживання в Україні, яких змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи технічного характеру (ч. 1 ст. 1) [3].

У зв'язку з цим виникає цілком логічне питання – а, який статус є більш об'ємним у контексті ведення гібридної війни та, по суті, відкритої агресії РФ на Сході України?

Список використаної літератури

1. Хавронюк М. І. Сучасне загальноєвропейське кримінальне законодавство: проблеми гармонізації: Монографія. Київ: Істина, 2005. 264 с.

2. Булыко А. Н. Большой словарь иностранных слов. 35 тысяч слов. Изд. 3-е, испр., перераб. Москва: Мартин, 2010. 704 с.

3. Війна на Сході України – Вікіпедія.
[whhttps://uk.m.wikipedia.org/wiki](https://uk.m.wikipedia.org/wiki)